

УДК 619:616.98:579:636.52/58:611.018

В.М. ПЛИС, канд. вет. наук, зав. лабораторії

Т.В. КОЛБАСІНА, наук. співробітник

Інститут сільського господарства степової зони НААН України, Дніпропетровськ

Л.С. КОРОЛЕНКО, канд. вет. наук, зав. відділу

Придніпровська регіональна служба ветеринарно-санітарного контролю на кордоні та транспорті, Дніпропетровськ

ПАТОЛОГО-АНАТОМІЧНІ ТА ГІСТОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЗА ГЕМОФІЛЬОЗУ КУРЕЙ

Наведено результати вивчення патолого-анатомічних і гістологічних змін за гемодіфіліозом (заразного нежиття) курей.

Виникнення інфекційних захворювань у птахівничих господарствах пов'язане з невиконанням профілактичних проти-епізоотичних заходів, порушенням ветеринарно-санітарних вимог при утриманні, догляді, годівлі птиці та занесенням збудника інфекції ззовні. Тому для запобігання виникненню заразного захворювання слід обов'язково виконувати такі вимоги: дотримуватися ветеринарно-санітарних правил, плану профілактичних проти-епізоотичних заходів, виконувати всі роботи у птахогосподарствах у закритому режимі, постійно контролювати епізоотичну ситуацію [1, 2].

У птахівницьких господарствах України дедалі частіше реєструють випадки захворювання курей на гемодіфіліоз. Економічні збитки від цієї хвороби досить значні: реєструють до 10 % загиблого молодняка, у бройлерів відзначають зниження живої маси (на 200–300 г), у курей-несучок – яйценосності (на 10–30 %) [3, 4].

Гемодіфіліоз (гострий інфекційний риніт, інфекційний нежить, заразний нежить, кориза, «совина голова») – захворювання курей з ензоотичним перебігом, яке характеризується кон'юнктивітом, паноптальмітом, запаленням слизових оболонок носової порожнини, трахеї, гортані та набряками підшкірної клітковини й інфраорбітальних синусів лицьової частини голови, а також аеросаккулітом, пневмонією і бронхопневмонією [1, 3, 5].

Мета роботи – дослідити патолого-

анатомічні й гістологічні зміни за гемодіфіліозом курей.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Роботу виконано на базі Інституту сільського господарства степової зони Національної академії аграрних наук України у лабораторії ветеринарної медицини (інфекційна патологія) та патоморфологічному відділі Дніпропетровської державної регіональної лабораторії ветеринарної медицини. Патологічний матеріал надійшов на дослідження в 2012 р. із приватного сектору та ФГ «Мрія». Захворювання діагностували, враховуючи анамнестичні дані, клінічні ознаки, патолого-анатомічні зміни та за результатами бактеріологічних і гістологічних досліджень.

Матеріал для гістологічних досліджень фіксували у 10 % нейтральному розчині формаліну, після чого надлишок рідини вимивали з досліджуваного матеріалу проточною водою 2–4 год. Надалі зневоднювали матеріал спиртом різної концентрації й готували його до заливання парафіном. Отримані парафінові зрізи знімали препарувальною голкою з леза й переносили в чашку з теплою дистильованою водою. Розправлений зріз виймали з води, поміщали на предметне скло для наклеювання і просушували в термостаті за температури 20–25 °С упродовж 2 год. Перед фарбуванням зрізи звільняли від парафіну за допомогою розчинника ксилолу, який наносили на зразок, витримували 2 хв, а відтак змивали 96° спиртом. Фільтрувальним папером видаляли залишки спирту на-

вколо зрізу й переносили у воду на 2 хв. Надалі препарати фарбували гемато-ксиліном–еозином.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

За гемодіфіліозу курей реєстрували зміни, локалізовані переважно у верхніх дихальних шляхах та органах зору.

Клінічно спостерігали хрипи, чхання, витікання з носової порожнини слизового ексудату. Отвори ніздрів були заклеєні ексудатом і лусочками слизової оболонки носа, повіки й підочні синуси набрякли, склеєні серозно-фібринозним ексудатом, очна щілина звужена.

При патолого-анатомічному розтині трупів загиблих курей було виявлено, що вони виснажені, підшкірна клітковина в ділянці голови набрякла, драглеподібної консистенції. Сережки набрякли, біло-червоного кольору. Кон'юнктива катарально запалена, а в кон'юнктивальному мішку зафіксовано накопичення слизово-серозного ексудату. У носовій порожнині й підочних синусах спостерігали накопичення серозно-фібринозного ексудату, їх слизова оболонка була гіперемійована. Хоани заповнені мутним тягучим

Рис. 1. Набряк підшкірної клітковини й інфраорбітальних синусів у ділянці голови курки за гемодіфіліозом

Рис. 2. Аеросаккуліт у курки за гемофіліозу

слизом. У гортані й трахеї реєстрували накопичення густого слизу й серозно-слизового ексудату, слизові оболонки їх були гіперемійовані (рис. 1).

Уражені частки легень збільшені, децю ущільнені, синьо-червоного кольору, поверхня розрізу волога, при натисканні виділяється кров'яниста рідина.

Спостерігається потовщення й помутніння стінок грудних повітроносних міхурів, у порожнинах – накопичення серозно-фібринозного ексудату (рис. 2).

Патолого-анатомічні зміни за гемофіліозу курей є патогномічними. При бактеріологічних дослідженнях відібраного від курей патологічного матеріалу в усіх випадках було виділено патогенну культуру – *Haemophilus paragallinarum*.

За гістологічних досліджень органів дихання у носовій порожнині й інфраорбітальних синусах виявляли серозний набряк слизових оболонок та інфільтрацію їх лейкоцитами (рис. 3).

У носовій порожнині середньої та задньої камер багаторядний миготливий епітелій позбавлений війок і десквамований. У пластинці слизової оболонки є альвеолярно-трубчасті залози, які виробляють слизовий секрет, вони збільшені, їх стінки потовщені внаслідок накопичення великої кількості секрету й десквамації епітелію. Ексудат складається зі слизу із вмістом епітеліальних клітин і псевдоеозинофілів на стадії лізису.

Мікроскопічна картина бронхопневмонії за гемофіліозу курей характеризується гіперемією, накопиченням катарального ексудату в просвіті бронхів. За ендобронхіального поширення

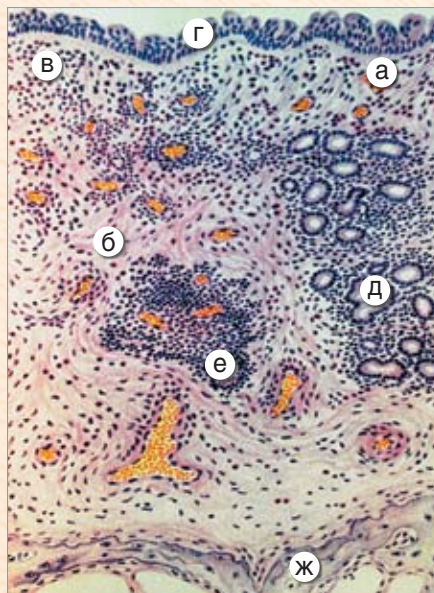

Рис. 3. Запальна інфільтрація слизової оболонки носової порожнини за гемофіліозу курей: а – судини слизової оболонки розширені, переповерхнені кров'ю; б – сполучна тканина набрякла; в – запальний інфільтрат складається з лейкоцитів, серед яких превалують еозинофіли; г – покривний епітелій; д – залози; е – лімфоїдний фолікул; ж – кісткові балки

просвіт дрібних бронхів заповнений ексудатом із вмістом лейкоцитів (рис. 4).

Таким чином, за гемофіліозу курей гістологічні зміни характеризуються гіперемією, запальною інфільтрацією слизової оболонки носової порожнини, десквамацією епітелію та відсутністю війок на слизовій оболонці трахеї, а також ексудативними процесами в бронхах із вмістом лейкоцитів.

ВИСНОВКИ

1. Найбільш виражені патолого-анатомічні й гістологічні зміни за гемофіліозу курей виявили в кон'юнктиві, носовій порожнині, трахеї, підшкірній клітковині, інфраорбітальних синусах, повітроносних міхурах, бронхах та легенях.

2. Характерними морфологічними ознаками захворювання є гострий катаральний процес у бронхах, інфільтрація слизової оболонки носової порожнини лейкоцитами, десквамація та відсутність війок багаторядного миготливого епітелію в середній і задній камерах носової порожнини, лізис псевдоеозинофілів в альвеолярно-трубчастих залозах пласт-

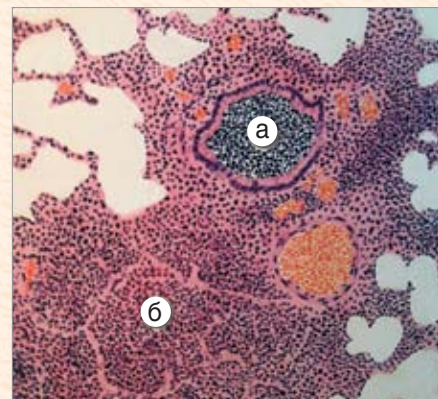

Рис. 4. Бронхопневмонія у курки за гемофіліозу: а – просвіт бронха заповнений ексудатом; б – просвіт порожнини альвеол заповнений ексудатом із вмістом лейкоцитів

тинки слизової оболонки носової порожнини.

СПИСОК

ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Березовський А.В. Хвороби птиці: навчальний посібник / А.В. Березовський та ін. – К.: ДІА, 2012. – С. 87–89.
2. Герман В.В. Пастерельоз: Довідник з хвороб птиці / В.В. Герман, Б.Т. Стегній, П.І. Вербицький. – Харків, 2002. – 11 с.
3. Корнієнко Л.Є. Інфекційні хвороби птиці / Л.Є. Корнієнко та ін. – Херсон: Вид-во Гринь Д.С., 2012. – С. 81–95.
4. Кэллек Б.У. Инфекционный ринит / Б.У. Кэллек, Д. Барнс, Ч. Биэрд // Болезни домашних и сельскохозяйственных птиц. – М., 2003. – С. 210–220.
5. Пичугин Л.М. Воспаление / Л.М. Пичугин, А.В. Акулов // Практикум по патологической анатомии сельскохозяйственных животных. – М., 1980. – С. 126–128.

Одержано 12.01.2015

Патолого-анатомические и гистологические изменения при гемофилёзе кур. В.Н. Плыс, Т.В. Колбасина, Л.С. Короленко

Представлены результаты изучения патолого-анатомических и гистологических изменений при гемофилёзе (заразном насморке) кур.

Pathological and histological changes at gemofileze chickens. V.M. Plys, T.V. Kolbasina, L.S. Korolenko

The paper presents the results of the study of pathological-anatomical and histological changes at haemophilus influenzae (infectious rhinitis) of chickens. ◉